

वेंचीक पुंडलीक

पुंडलीक नारायण नायक हांगेलें वेंचीक साहित्य
आनी साहित्याची मोलावणी

संपादक

राजू नायक

पालवी संपादक

प्रा.भूषण भावे

ज्योती कुंकळकार

कोकणी भाशा मंडळ, गोंय.

VENCHIK PUNDALIK
SELECTED WORKS OF PUNDALIK NAIK

वेंचीक पुंडलीक

पयली खेप

१९९९

कोंकणी भाशा मंडळ, गोंय

मुखचित्र

अच्युत पालव

उजवाडावपी

सुशांत कुंकळयेकार

सरचिटणीस, कोंकणी भाशा मंडळ, गोंय

कोंकणी भवन, शंकर भांडारी मार्ग,

मडगांव - गोंय. ४०३-६०१.

संगणकी मांडावळ आनी मुद्रण

सॉफ्टडॅस्क,

मडगांव - गोंय

फोन : ७३७८६४, ७३७६२१

छापपी

न्यू एज प्रिंटर्स,

सांताक्रूज, गोंय.

फोन : २२३९२४, २२२०६३

मोल

रु. २२५.००

ह्या पुस्तकांत छापिल्ल्या ललित साहित्याचे (नाटक, एकांकी, आनी बालनाट्य, हांचें सादरीकरण आनी अणकारा सयत) संगळे हक्क वरोवपी श्री. पुंडलीक नारायण नायक हांचे सुवातेन आसात.

पुंडलीक नायक :
समकालीन भारतीय कोंकणी नाटककार
प्रा. बाळकृष्ण कानोळकार

पुंडलीक नारायण नायक हो एक सर्वांगान आनी सर्वार्थान कोंकणी साहित्यीक. एक अश्टतासांचें कोंकणी साहित्य वज्र. कोंकणिच्या बावन्न कुळिंचो उदारी हो बांगर बैल. ताणें आपले ल्हान पिरायेचेरूच आपलो धेंक गाजयला आनी आपलीं शिंगां दाखोवन जाय तें पुजून घेतलां. कोंकणी साहित्यीक वावरामळाक तांचो नव्यान परिचय करून दिवपाची गरज उरूंक ना. सुर्या जसो मळबाक तसो पुंडलीक कोंकणी साहित्याक आपसूक लाबला. शणै गोंयबाबांक आमी कोंकणीचो ज्ञानेश्वर म्हणून वळखतात. जाल्यार पुंडलीकाक कोंकणीचो तुकाराम म्हण लेखचो पडटलो. मराठी साहित्यमंदिराचो तुकाराम कळस जावन आसा. तोच मान पुंडलीकाचो कोंकणी सरस्पतीच्या मंदिरांत. ताचेविशीं दामोदर मावजो म्हणटा, '.. गोंयचे मातयेचो वास येवपी कथा घेवन पुंडलीक नायक जोगूल कसो लिकलिकलो.. पयलेच खेपेक लोकांक कोंकणी भाशेच्या सामर्थ्याचो साक्षात्कार जालो. शणै गोंयबाबाली भासूय ओजस्वी आसली. शंबर नंबरी आसली. पूण पुंडलीकाले भाशेक शैलीची जोड मेळनाफुडें तिचें भांगर जालें.'

ह्या तरनाट्या साहित्यिकाचो आत्मविश्वास भोव जबर. तांचे एके कवितेंतल्यान हाची गवाय आमकां मेळटा. तो म्हणटा -

'आमी कोण
हाची जाप तुमकां काळूच दितलो
अशें आमी म्हणचे नात
ती आमीच दितले.
आमी, आमी न्हय जाल्यार
काडोन वतले.

हेच कवितेंतल्यान ताणे आपले कोंकणातले तांबडे मातयेलागीं आशिल्लें नाळ-नातें
प्रगट केलां आनी आपणाली खरेली वळख पुर्णार्थान करून दितना तो फुडें वचून
म्हणटा -

‘तांबडे मातयेकडचें इमान

जाणी आजून घाणाक दवरूंक ना,

ते आमी.’

‘सवन काळाच्या हुंकाराचो संदर्भ ही कविता दिता. कर्तुबाची गवाय दिवपाची भास ही
कविता उलयता.’

एक नामनेचो भारतीय नाटककार म्हूण पुंडलीकान नामना जोडल्या. समकालीन
भारतीय नाटक बरप आनी नाटक चळवळीक ताणे आपल्या वावरान उर्बा दिल्या.
समकालीन भारतीय रंगमाची ताणे समृद्ध केल्या. समकालीन भारतीय नाटक साहित्याचो
इतिहास कोंकणीच्या ह्या म्हालगड्या प्रतिभावंत नाटककाराची दखल घेतलेबगर
पुराय जावंक पावचो ना अशें म्हळ्यार ती अतिताय न्हय. ‘चौरंग’ ह्या ताच्या एकांकी
झेल्पाक पुरस्कार भेटोवन ताच्या नाटकांमळावयल्या वावराचो साहित्य अकादमीन
भौमान केला. कोंकणीच न्हय, हेर भारतीय भासा-भयणांमदें नाटकाखातीर हो
पुरस्कार फाव जाल्ले भोव थोडे साहित्यीक आमकां पळोवंक मेळटात.

ताच्या नाटका बरपाविशीं उलोवचे पयलीं बेस बरें जातलें, ताचे जिणेविशीं थोड्यो
गजाली जाणून घेवप. कारण ताचो साहित्यीक पींड ह्या गजालींचेरच पोसला. ताचो
जल्म गोयांतल्या फोंडें तालुक्यांतल्या वळवय गावांत जालो. वळवय हो आडकुशीचो
पूण सुपुल्लो, सैमसंपन्न गांव. २१ एप्रील १९५२ हो ताचो जल्मदीस. तेवेळचे
रितीप्रमाण आनी गरजेप्रमाण मुळावें शिक्षण मराठी भाशेंतल्यान घेवचें पडलें. फुडें
माध्यमीक शिकप मेट्रीकमेरेन मराठींतल्यान जालें आनी कॉलेजचें शिकप इंग्लेजींतल्यान
जालें. हांगासल्ल्यान फुडें ताच्या आयुश्याच्या नाटकाचो म्हत्वाचो अंक सुरू जाता.

आकाशवाणी पणजी केंद्रार कोंकणी विभागांत तो पावलो. आनी ताच्या पुराय
आयुश्याक एक अप्रूप मोडण भेटलें. ह्या विभागांत आसताना ताणे केल्ल्या वावराक
ताच्या जिवितांत आनी कोंकणी भाशेच्या जैताच्या वावरांत भोव म्हत्वाचें स्थान आसा.
गोवा कोंकणी अकादमीचे पालवी अध्यक्ष म्हूण ताणे केल्लो वावर देखदेणो आसा.
कोंकणी राजभास आंदोलनाच्या काळार ताणे ह्या म्हायुद्धाचो सरसेनापती म्हण
जैतिवंत कर्तुब गाजयलां. थोडेभितर सांगचें जाल्यार ताचे जिणेचो दर एक उस्वास

हो कोंकणी आनी कोंकणी भाशेच्या जैताचो आनी परजळीत फुडाराचोच ध्यास घेवन येता. कोंकणी मायेच्या ह्या पुतान तिची जैतिवंत घुडी आख्ख्या विधांत नाचयली. ताच्या 'श्री विचित्राची जात्रा' ह्या रेडीयो नाटकाक आस्ट्रेलियांतले नामनेचे संस्थेचो जागतीक भोवमान फावो जाला (१९८८). रेडीयो नाटक सर्तींत ताका भोवमानाचो धरिल्लो असो पयलो पुरस्कार दोन फावटी फावो जाला. 'मर्णकटो' (१९८०) आनी उपरांत 'महासागरांतलें तारूं' (१९८७) हाका दुसरे फावट.

कोंकणीच्या ह्या पुताक हांव 'पुरस्कारधर' अशें म्हणन. जेभशेन एखाद्र्या 'लक्ष्मीधरा' च्या आंगार अळंकार लिकलिकतात तेचवरी हाच्या आंगार विंगड विंगड पुरस्काराचीं माणकां, मोतयां, वज्रां लिकलिकताना नदरेक पडटात. कला अकादमी गोंय, कोंकणी भाशा मंडळ, आकाशवाणी, भारतीय साहित्य अकादमी सारकेल्या नांवाजत्या संस्थांच्या पुरस्कारांचो आनी तसरिपांचो आस्पाव जाता. थळाव्या पांवड्यार, देश पांवड्यार आनी जागतीक पांवड्यार ताणे एकसारकोच सहज संचार केल्लो जाणवता. साहित्य अकादमीचो पुरस्कार ताका पिरायेच्या बत्तिसाव्या वर्साचे ल्हान पिरायेचेर फावो जालो (१९८४). इतले ल्हान पिरायेचेर नाटकासारकिल्या साहित्यप्रकाराखातीर हो पुरस्कार फावो जावप हें भारतीय साहित्य मळावयलें एक अजाप म्हणचें पडटलें.

आतां कोंकणी राजभास जाल्या उपरांत लेगीत ताच्या वावरामदें खंड पडूंक ना. तिका अदिकादीक संपन्न करचेलो ताचो यत्न चालूच आसा.

पुंडलीक नायकाच्या खंयच्याय साहित्याचो विचार करतलो जाल्यार तो त्या त्या प्रकारच्या साहित्याचो एकसुरो विचार करप समा जावचें ना. ताच्या खंयच्याय साहित्याचो रंग आनी पिळो जाणा जावन घेतलो जाल्यार ताच्या साबार साहित्याचो पट आनी पाट अभ्यासप्याच्या नदरेमुखार आसप भोवच गरजेचें आसा. ताच्या साहित्याच्या संवसारार एक उडटी नदर मारूंया. तातूंत साहित्यांतल्या साबार प्रकारांचो आस्पाव जाल्लो पळोवन काळीज धादोस जाता. कविता (गा आमी राखणे), संगितिका (रानसुंदरी), कथा (पिशान्तर, मुठय, अर्दुक), नवलकाणी (अच्छेव), नवलीका (बांबर, वसंतोत्सव, दायज), बालनवलीका (मनू), एकपात्री (छप्पन थिगळी येसवंत) एकांकी (गांवधनी गांवकार, चौरंग, दिगंत), रेडीयोनाटक (आकाशमंच), बालनाटक (आळशांक वाग खातलो, शिवाचो बळी), नाटक (खण खण माती, रक्तखेव, राखण, सुरींग, सुर्यसांवट, देमान्द, मुक्तताय, शबै शबै भौजनसमाज, पिंपळ

पेटला, श्री विचित्राची जात्रा, चैतन्याक मठ ना, दायज, आत्मवंचना, परिक्रमा बी) हेभायर अणकार (काजी नजरूल इस्लाम, नानालाल), संपादनां (वेंचीक कोंकणी एकांकी, समकालीन कोंकणी कथा), समीक्षा (रंगपाट) अशें जायतें संख्येन आनी गुणानूय व्हड कोंकणी साहित्य ताणे निर्मिलां. 'देखणी दुराय' सारके जैतिवंत कोंकणी टेलिफिल्माची कथा, पटकथा, संवाद, गीतां बी साबार साहित्यीक आंगां ताणे समर्थपणान सांबाळ्ळ्यांत.

प्रारंभाक आपले साहित्यीक जीवनाचीं श्रीगणेशा मराठी भाशेंतल्यान कथा, कविता बरोवन करपी ह्या ल्हान पिरायेच्या व्हड कोंकणी साहित्यिकाचो हो चौफेर वावर पळोवन मन भुल्लुसून वता. ताच्या कांय साहित्याचो अणकार कांय भारतीय भासो आनी इंग्लेज भाशेंतल्यान जाल्यात. तातूंत तांच्यो कविता, कथा आनी 'अच्छेव' हे नवलकाणयेचो प्रमुख्यान आस्पाव आसा. ताचीं रेडीयो नाटकां, एकांकी आनी नाटकां अशींच अणकारीत जाल्यांत.

पुंडलीकाचें नाटक जाणून घेवचें म्हळ्यार ताच्या साबार साहित्याचो अभ्यासूय गरजेचो थारता, तेचवरी ज्या वाठारांत ह्या साहित्यिकाची बी किल्लली त्या वाठाराचो कॅनव्हास, रंगपट आनी गंधखुणो जाणून घेतलेबगर त्या साहित्याच्यो जल्मवेणो उमगुच्यो नात.

पुंडलीक नायकाचें साहित्य हें एकामेकांत भरशिल्लें साहित्य. सादारणपणान दोन प्रकारचे साहित्यीक आमकां दिश्टी पडटात. एकेच एका साहित्यप्रकारालागीं एकनिश्ट रावून - जांव ती कथा, कविता, नाटक वा कादंबरी - साहित्यनिर्मणी करपी साहित्यीक हो एक प्रकार आनी एकेच वेळार भौसाहित्य प्रकारांत निर्मणी करपी साहित्यीक हो दुसरो प्रकार. पुंडलीक नायक हो दुसऱ्या प्रकारांत आस्पाव जावपी साहित्यीक. तांची साहित्यनिर्मणी खूब complex, (व्यमिस्त्र) सादेपणी अर्थाचें सुत हाताक लागप मुश्कीलीचें. पुंडलीकाचें तशेंच जालां. ताचे कवितेंत नाटक आसा जाल्यार नाटकांत कविता, कथेंत नवलकथा जाल्यार नवलकथेंत कथा, नवलकथेंत नाटक जाल्यार कथेंत रेडेयो नाटक, अशेतरेची गुंतवळ जाल्ली नदरेक पडटा. ताकाच लागून संतुस्त जावंक नाशिल्ल्यान जावंये ताणे आपल्या साहित्याचे विविध प्रकारांतल्यान रुपकार केल्ले पळोवंक मेळटा. (मराठी भाशेंत अशेतरेचो अणभव चि. त्र्यं. खानोलकरांचे बाबतींत येता.) देखीक पळयात, 'कासय' ही कथा आनी 'म्हासागरातलें तारूं' हें रेडियो नाटक, 'अच्छेव' ही कादंबरी आनी 'खण खण माती'

हैं नाटक, 'वसंतोत्सव' ही नवलिका आनी 'पिंपळ पेटला' हें नाटक. 'अच्छेव' हे कादंबरीचें मुळावें नांव लेगीत 'मीन पिकलां खाणयानी' अशेंच आशिल्लें.

'खण खण माती', 'सुरींग', 'शब्द शबै भौजनसमाज', 'चैतन्याक मठ ना', 'श्री विचित्राची जात्रा,' ह्या नाट्यकृतींचे आकलन लेखकाचे प्रतिभाशक्तीक तांक दिवपी सैमवाठाराच्या आकळणाविणे सफल जावंक पावचें ना.

तेच वरवीं ताचें 'नाटक' ह्या साहित्य प्रकाराविशींचे विचार लेगीत जाणा जावन घेवप ताचे नाट्यलिखणेच्या मूल्यमापनाच्या वावरांत योग्य धारतलें. 'नाटक' ह्या साहित्य प्रकाराविशींचे तांचे कांय विचार.

○ नाटक पळोवप आनी नाटक पारखप वेगळें. नाटक पारखितलो जाल्यार नाटकाच्या भितरल्या अंतरंगांत आमकां देंवचें पडटलें. नाटकाची पारखणी करतना कांय कस आमकां थारावंचे पडटले. अर्थांत हे कस मानवी संस्कृतिनूच घडल्यात. *

नाटक हो एक साहित्य प्रकार आसा अशें म्हणचे परस तो एक दृक आनी श्राव्य प्रकार आसा अशें म्हणप चड योग्य.

○ खूब प्रसिध्दी आनी खूब पैसो ह्या दोन आकर्शणांक लागून जायते लेखक नाट्यलेखन करतात. तातूंतले जायते जाण सिध्दहस्त लेखक आसतात. कथा, काव्य सारख्या प्रकारांतल्यान तांणी जीवनाचें योग्य अशें दर्शन घडयिल्लें आसा. पूण रंगमाचये वयली तंत्राची जाण अर्दकूटी थरिल्ल्यान नाटकाच्या मळार तांच्या वाट्याक अपेसूच चड येता. रंगमाचयेर सदांकाळ वावुरपी दुसरे विशाल अशे तंत्रज्ञ आसतात. नाटक बरोवपाची हांकांय ओड लागता. नाट्य तंत्रांत फिट्ट बसूं ये अशी नाट्यनिर्मिती ते करपाक शकतात. पूण नाटकान जें जिवनाचें यथार्थ दर्शन घडोवपाक जाय तें तांचे कडसून जायना. जीण समजून घेवपाची तांची जाणूच उणी पडटा ज्या लेखकाक जिवनाची पुराय वळख घडल्या तोच तें जीवन रंगमाचयेर हाडूंक शकता आनी तातूंत तंत्राच्या आदारान नाट्य निर्माण करूंक शकता.

○ जीवन पुराय तरेन आकलून रंगमाचयेर हाडपाच्या नदरेन तंत्राच्या आदारान जातूंत नाट्य निर्माण केल्लें आसता अशी बरोवपाक म्हळ्यार नाट्य संहिता.

○ समाज सुदारणेचें कंत्राट मेळ्ळां अशेतरेन नाटककारान बरोवप फावना. तशें जाल्यार तो नाटकघराचें सभाघर करतलो.

○ नाटककाराकडेन विचाराचें भांगर आसता. पूण आकृतिबंधाचें कसब नासल्यार त्या भांगराचो अलंकार जावपाक पावचो ना.

- नाटककाराच्या व्यक्तिमत्त्वाचें पडबिंब नाटकांत पडलेबगर रावना.
- जें भाशेंत नाटककार नाटक बरयता ते भाशेचेर ताचें प्रभूत्व आसचें पडटा. भाशेच्यो लकबी, मोडी - हाचें गित्यान आसचें पडटा. विंगड विंगड समाजांमदल्यान येवपी विंगड विंगड पात्रांच्या तोंडांत त्या त्या समाजाची वास्तवांतली भास (मोड) घालप.
- नाटकाची संहिता तयार करताना नाटककारान संवादाबरोबर नेपथ्य, वेशभूशा, उजवाड येवजण, अभिनय ह्या दृश्य बाबींचो तेच परी संगीत आनी ध्वनीयेवजण हांचो विचार करचो पडटा.

वयल्या तांच्या नाटकाविशींच्या विचारांचो मागाव घेतल्यार अशें दिसून येता, एक नाटककार म्हण ताणे जी नामना जोडल्या ताच्या मुळसांत जायतो अभ्यास आसा, तपश्चर्या आसा. निखटे प्रतिभा शक्तीचो तो चमत्कार न्हय. ताका अभ्यासाची, जोडूय मेळ्ळ्या. आपूण जें 'नाटक' बरयतां ती 'निखटी साहित्य कृती' ना वा 'निखटो खेळूय' ना हाची जाणविकाय ताणें सतत बाळगिल्या. ताकाच लागून कोंकणी नाट्यबरोपावळीच्या आनी रंगमाचयेच्या मळार नवेनवे प्रयोग करुन तातूंत जैत जोडपांत पुंडलीक यशस्वीय जाला. अशीच गवाय कोंकणी नाट्य बरोप आनी रंगमाचयेचो इतिहास दीत रावतलो.

ताणें निर्मिल्ल्या एकूण साहित्यामदें ताची नाट्यबरोपावळ खुपूच समृद्ध - संख्येन आनी गुणात्मक नदरेंतल्यान लेगीत अशी आसा. उणी उणी म्हळ्यार सुमार पाव शेंकडो नाट्यबरोपावळ ताच्या नांवार रुजू जाल्या. ताच्या पिरायेच्या मानान ही व्हड गजाल. अशें आसूनय फकत 'रतीब घालप' अशे तरेचें तिचें स्वरूप ना. सक्षम प्रयोगीक भारतीय नाटककार हीच तांची वळख / मुद्रा जाणत्याक जाणवत रावता.

ताचें नाटक बरोप तरेकतरेच्या पतींनी विभागूं येता. देखीक एकपात्री, एकांकी, रेडियो नाटक, संगितिका, बालनाटक, नाटक आदी. आमकां हांगा तांच्या नाटकाविशींच न्हंय तर एकूणच नाट्यबरोपावळीविशीं विचार करचेलो आसा, तरी लेगीत तांचें नाटक कांय प्रकारांमदीं विभागूं येता. देखीक उत्सवी, प्रयोगीक, सुखांतिका, सुखात्मिका, फार्स, शोकनाट्य, संगितिका आदी. तरी लेगीत ही विभागणी समाजीक, पुराणीक, इतिहासीक अशी करपाक मेळना हें मतींत घेवपाक जाय. तांच्या सगळ्याच नाटकाचो केंद्र बिंदू हो मनीस आनी मानवी संस्कृताय आनी तांचे मजगती सासणासावन चलत आयिल्लो संघर्श आसा.

पूण एक मेदा आनी सोय म्हूण हांव ह्या लेखा पुरतो तांच्या नाटक म्हळ्यार पुराय लांबायेचें नाटक-साहित्य हाचोच विचार करपाचो थारायला.

कथा, कादंबरी हे विशीं जायत्या जाणानी आपलीं मतां उक्तायल्यांत. ह्या साहित्य प्रकारा मजगतीं जायते विंगड विंगड प्रकार आशिल्ल्याची चर्चा आमकां पळोवपाक मेळटा. देखीक गांवगिरी, प्रदेशीक आदी. नाटकाचे बाबतींत अशी वर्गवारी करप शक्य जाल्लें ना. पूण पुंडलीक नायकाची नाटकां हाका आडवाद थरल्यांत. नाटकांय प्रदेशीक आसूं येता हाची गवाय आमकां तांच्या कांय नाटकांवरवीं मेळटा. तांच्या नाटकांनी प्रदेशीकता आयल्या पूण तांका रूढ अर्थान प्रदेशीक म्हणप समा जावचेंना, हाचें भान दवरचें पडटलें. तांच्या कांय उत्कृष्ट नाटकाचें चलन वा काया प्रदेशीक आसा जाल्यार तांची देख वा आत्मो विश्वीक जावन आसा. एकाच वेळार प्रदेशीक वा थळाव्या पांवड्यार तांचो खेळ चलता आनी नाटककार पुंडलीक नायकाक मानवी संस्कृतायेविशीं जें कितें सांगचें आसता आनी मनीस जिणेचें सुक्षीम जीवन दर्शन घडोवचेलें आसता ताचो खडेगांठ प्रत्यय आयल्या शिवाय रावना. जेन्ना तांच्या नाटकांतल्यान हो दोट्टी अणभव येता तेन्ना भौमानेस्त प्रो. लक्ष्मणराव सरदेसाय हांचे म्हणणेची सार्थकताय लक्षांत आयलेबगर रावना. ते म्हणटाले, 'जें खरें प्रदेशीक तेंच विश्वात्मक.'

पुंडलीक नायकाच्या नाटकांतल्यान गोंयचो सैम, मनीस आनी संस्कृताय पुराय तरेन चित्रीत जाल्ली नदरेंक पडटा. देखीक ताची खण खण माती (मीना उद्येग), सुरींग (रस्ते बांदपी किरिस्तांव गावड्यांची जीण) शबै शबै भौजनसमाज (गोंयचे भौजन समाजाची समाजीक, राजकीय आनी नैतीक स्थितीगती) हीं नाटकां अभ्यासाचे नदरेंतल्यान वयल्या पांवड्यावयलीं आसात.

पुंडलीक नायकाक आपल्या नाटकांतल्यान कितें सांगपाचें आसा हाचें बेस बरें गिन्यान आसा. तेचवरी तें कशें सांगचें हाचेविशींचें तितलेंच बरें किंबहुना ते परसय अदीक बरें भान आशिल्लें अणभवाक येता. सगळ्याच नाटकांचे रचणुकेंतल्यान तांकां हे सादलां अशें म्हणू नज. पूण चडानचड नाटकांतल्यान तांकां तें सादलां. ताका लागून तांचीं नाटकां काव्याचे पातळीचेर पावल्यांत. तीं प्रतिकात्मक जावंक पावल्यांत. देखीक सुरींग, पिंपळ पेटला आदी 'काव्येषु नाटक रम्य' हाचो अणभव रसीकाक तातूंतल्यान येता.

आशयाचे नदरेंतल्यान पळेल्यार ताणें कोंकणी नाट्य लेखणींत क्रांतीकारक

बदल घडोवन हाडिल्ल्याचें कळटा. फकत मनोरंजनाच्या आनी उत्सवी पांवड्यावयल्या कोंकणी नाटकाक ताणें आशयधन करपाचो व्हड वावर केला. 'बाप्पा' आनी 'मावशीबाय' च्या बोवाळांत घुस्पल्ल्या फार्स वजा कोंकणी कॉमिक नाटकाक ताणें गंभीर रूपडें भेटयलें. गंभीरतायेन जिवनाकडेन पळोवपाचें नवें वक्ल कोंकणी समाजाक बहाल केलें. पूण ते खातीर ताणें फकत शोकेनाटकांच बरयलीं अशें न्हय ह्या उरफाटें तांचीं चडानघड नाटकां ही सुख नाटकांच आसात. आडवाद धरतीत इतलीं अल्प शोक नाटकां तांच्या नांवार आसात. सुखनाटक लेगीत गंभीर जीवन दर्शन घडोवंक सशक्त उरता हाची देखूच ताणें आपल्या नाटक बरपांतल्यान भारतीय नाटक संवसारांत दिवन दवरल्या. ताणीं आपल्या नाटकांतल्यान केळयल्लो आशय विविध रूपडीं आसात. देखीक भूक आड नीती (खण खण माती), फातरांत पुरिल्ल्या कृत्रीम सुरिंगापरस अदीक शक्तीमान आसपी लीओच्या काळजांत न्हिदिल्ल्या सुरिंगाक आयिल्ली जाग (सुरींग) विकासाच्या नावान भौजनसमाजाची त्याच समाजाच्या फुडान्यांनी चलयिल्ली पिळवणूक, नाडणूक (शबै शबै भौजनसमाज) खंयचोय विचार जेन्ना एके फासकेंत बंद जावंक सोदता तेन्नाच तो सोंपता. (चैतन्यांक मठ ना) आदी.

आपणाक जो आशय रसिकामेरेन पावोवंचो आसा ताका न्याय दिवपी आनी उपकाराक पडपी अशे तरेची त्या त्या नाटकाची रचना. ताका लागून ताणें केल्ले साबार रचनाप्रयोग आनी ह्या आगळ्या वेगळ्या रचणूक तंत्राक लागून तांच्या नाटकांक लाबिल्ली खरसाण. देखीक ताणें केल्ले कांय रचना प्रयोग पळयात : तीन आंकी विभागणीं, वास्तव चित्रण (खण खण माती) नाटकांभितर नाटक-खरें म्हळ्यार रस्तो नाटकाचो आकृतीबंद- (सुरींग), किर्तनकारी, लोकांकाणी कथनतंत्र (श्री विचित्राची जात्रा, चैतन्याक मठ ना), निवेदन (देमांद), जागर(शबै शबै भौजनसमाज), समांतर घडणुको (पिंपळ पेटला)

आपणाल्या नाटकांचो आशय बद्द रसिकांच्या मॅदवाक तोपचो आनी काळजाक ओंपचो हाची खबरदारी पुंडलीक घेता. तेखातीर सुयोग्य अशी पात्र येवजण तो करता. केन्ना केन्ना ही पात्र येवजण मेलोड्रॅमेटीक (मुक्तताय, देमांद) जाता. पूण हे कांय आडवाद म्हूण कडेक दवरल्यार ताणें केल्ली पात्र येवजण (वयर उल्लेख केल्ल्या ताच्या बेसबऱ्या नाटकांतली) खुब्स परिणामकारक जाल्या. ती प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष आनी कांय वेळार तर तांच्या नाटकांमदीं सैमूच पात्र म्हूण वावूरतना नदरेक पडटा. देखीक सुरींग, पिंपळ पेटला, चैतन्याक मठ ना आनी सर्वसादारणपणान एका

आड एक अशें तंत्र ताणें संघर्श - मागीर तो मेकळो वा सुप्त आसूं- निर्मणी खातीर आपणायिल्लें पळोवपाक मेळटा. आनी ताणें तें व्हड कुशळतायेन खेळभर खेळयलां. देखीक कस्तूर, गोपी, रॉकसायब, धर्मा (खण खण माती), जुझे, मारयान, लीओ आनी मुकादम आनी ह्या चौगांयमदीं जयंत, अजय, अनिकेत आनी अचला (सुरींग) मॉब, अंकुश, आबू, भुरगो, बायल (चैतन्याक मठ ना), कोणतरी आनी दोंबारी (श्री विचित्राची जात्रा) नाथा, भुषण, कोंडी आनी गंगी, हरीदाद, चारूलता, (पिंपळ पेटला) भोलो (शबै शबै भौजनसमाज).

संवादाबगर नाटकाचो रूपकार जावंक पावना. संवादांतल्यान नाटक उलयता, चलता, आकार घेता. संवादाचें यश भाशेच्या बळग्यार अवलंबून उरता. पुंडलीकाची कोंकणी अस्सल. 'मेणापरस मोव आनी वज्रारूपी कठोर' लेगीत. ताणें हाडल्या ती भास भौसाची. जिवी. सैमसुंदर. पूण इतल्यारूच तो थारना. जाय त्या जाग्यार तो भास जाय ते परीनी केळयता आनी विचार विकारांचो आपणांक अभिप्रेत आशिल्लो खेळ पात्रांच्या उलोवण्यातल्यान खेळयता. भाशिक अभ्यासाचे नदरेंतल्यान तांच्या खण खण माती (मीन उद्देगांतली भास), सुरींग (साष्टी गावडी कोंकणी मोड) शबै शबै भौजनसमाज (कोंकणी भौसाची भास), चैतन्याक मठ ना (संप्रदायीक कोंकणी), श्री विचित्राची जात्रा (कुवाड्यांची भास), पिंपळ पेटला (काव्यात्मक अळंकारीक भास), देमांद (वातावरण निर्मणी करपी भास).

पुंडलीक नायकाचे संवाद बरप नाटकांचे आनी पात्रांचे प्रकृती धर्मांक अनुसरपी आसात. ते गतीशीळ, स्फोटक, संघर्शपूर्ण, लयदार, तुटके, दीर्ग आडांगी अशीं जायतीं रूपडीं घालून रसिकांक भुलयतात, तिडक हाडटात, मोग उत्पन्न करतात. पळयतल्याक / आयकतल्याक आत्मसोद घेवपाक प्रवृत्त करतात.

निमाणेकडेन पुंडलीक नायकाचे नाटकां बरपावळीचेर आशिल्लो देशी विदेशी, पूर्वसुरी आनी समकालीन नाटककारांच्या प्रभावाविशी थोडेभितर सांगून हो लेख सोपयतां. पुंडलीक नायकाचे नाट्यलिखणेचेर ज्या व्हड नाटककारांचो प्रभाव पडला तातूंत भरतमूनी, एरिस्टॉटल, जे.बी. प्रिस्टले, इबसेन, कालिदास, भालबा केळकार, खानोलकार, तेंडुलकार हांचो तंत्राचे नदरेन जाल्यार संवाद आनी भाशेचे बाबतींत, इबसेन, गडकरी, शेक्सपियर, शणै गोंयबाब हांचो. पात्र चित्रपाचे बाबतींत सोफोकलीस ह्या ग्रीक नाटककाराचो प्रभाव जाणवता. कांय अर्विल्ल्या व्हड नाटककारांचोय प्रभाव तांचेर जाला. समकालीन भारतीय रंगमाचयेचो तांचेर जो प्रभाव आसा तातूंत मराठी,

बंगाली, हिंदी आनी कानडी रंगमाचयेचो वांटो व्हड आसा. बंगाली नाटककार बादल सरकार हिंदी नाटककार शंकर घोष आनी मोहन राकेश, मराठी नाटककार चि. त्र्यं. खानोलकर आनी सतीश आळेकार. जाल्यार कानडी नाटकाकर गिरीश कर्नाड ह्या ताचे समकालीन नाटककाराच्या कर्तूबाचो व्हड वांटो नाटककार म्हूण पुंडलीकाचे जडण घडणीत आसा आनी ह्या सगळ्यांपरस म्हत्वाचें म्हळ्यार तांच्या नाटकच न्हय तर साबार साहित्य निर्मणीचेर मोठ्या खरायेन आशिल्लो जर कोणालो प्रभाव आसत जाल्यार तो गोंयचे संस्कृतायेचो. गोंयचे संस्कृतायेनूच पुंडलीकाक नाटककार म्हूण घडयलो. ताचें नाटक म्हळ्यार गोंयचे संस्कृतायेचें म्होंवाळ बाळकः आनी ह्या बाळकान आयज समस्त संवसारभरच्या नाट्यरसिकांक आपल्या परिपरिच्या रुपड्यांनी भूल घाल्या. आनी ताका लागून पुंडलीकाचे पावलेन कोंकणी नाटक आयज गोंयच्यो शीम मेरो हुपून विश्व भोंवडेर भायर सरलां. आमचें भाग्य व्हड म्हूण आमी ह्या कोंकणीच्या दिग्वीजयाचे साक्षीदार जावंक पावल्यात.

